

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Хмельницького національного університету

доктор технічних наук, професор
член-кореспондент НАН України

М.Є.Скиба

_____ 2021 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Притиса Вадима Ігоровича на тему: «Безпекоорієнтоване управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Рецензенти, призначені Вченою радою Хмельницького національного університету, а саме: доктор економічних наук, професор Бабій Ірина Віталіївна та кандидат економічних наук, доцент Любохинець Лариса Сергіївна, розглянувши дисертацію та наукові публікації, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації **Притиса Вадима Ігоровича**, а також за результатами фахового семінару, проведеного **12 лютого 2021 року** на кафедрі менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи Хмельницького національного університету встановили наступне.

Актуальність теми. Мистецтво управління сучасними соціально-економічними системами досліджується у різних країнах та сферах науки. Трансформації традиційних підходів до управління обумовлюються новими глобалізаційними викликами та швидкою інтеграцією підприємств на світові ринки. Феномен «цифрової економіки» стимулює бізнес до пошуку нових рішень та управлінських інструментів з метою отримання додаткових конкурентних переваг та успішної інтеграції у світові економічні процеси. Також виникає гостра необхідність захисту бізнесу від глобальних та локальних небезпек, загроз та ризиків, які хаотично виникають у світовому економічному просторі.

Для вітчизняних промислових підприємств різних галузей всі вищеперераховані аспекти є актуальними, що стимулює менеджмент таких суб'єктів господарювання відповідати реаліям часу і постійно удосконалювати свої системи управління і захисту бізнесу. Увага вітчизняних управлінців до процесів забезпечення економічної безпеки та формування вітчизняної безпекології, стимулювали дослідників до розробки теоретичних, науково-методичних та практичних аспектів формування систем економічної безпеки. Серед вітчизняних науковців, що досліджують проблематику економічної безпеки на макро-, мезо- та мікрорівні необхідно виділити: Бабій І. В., Барановського О. І., Васильціва Т. Г., Волощук Л. О., Гавловську Н. І., Гончар О. І., Ілляшенко О. В., Козаченко Г. В., Любохинець Л. С., Ляшенко О. М., Мельника С. І., Мігус І. П., Момот Т. В., Овчаренка Є. І., Погорелова Ю. С., Рудніченка Є. М., Штангрета А.М. та інших.

Іноземні фахівці також приділяють увагу дослідженням національної та економічної безпеки, серед них необхідно виділити праці таких науковців як: Бьоме Р., Варела-Вака А., Добровіч Ю., Гаска Р., Кауфман Д., Келемен П., Корауш А., Кітрік Дж. Мак, Лені Т., Новей Т., Полак Ю.

Ці науковці формували основи сучасної безпекології, однак недостатньо акцентовано у представлених ними дослідженнях висвітлювалися питання ефективного управління системою економічної безпеки та її інтеграції у діючу систему менеджменту підприємств. Тому безпекоорієнтоване управління є актуальним напрямком досліджень, який на основі положень безпекології та менеджменту, дозволить забезпечити не лише економічну безпеку суб'єктів господарювання за рахунок формування нових науково-методичних підходів, а й удосконалить інструментальне забезпечення управлінських процесів.

У контексті формування положень безпекоорієнтованого управління необхідно виділити праці Гавловської Н.І., Зачко О. Б., Рудніченка Є.М., однак вони носять фундаментальний характер, а прикладні аспекти (особливо у галузі будівництва та виробництва будівельних матеріалів) практично не досліджувалися, що і обумовлює актуальність та своєчасність дисертаційної роботи, її мету та завдання.

Наукове завдання дослідження полягає у розробленні теоретичних, методичних і практичних основ безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планами наукових досліджень Хмельницького національного університету та Науково-дослідного інституту фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України у межах держбюджетної теми «Розвиток регіонального ризик-менеджменту в контексті забезпечення митної безпеки України» (номер державної реєстрації 0118U004107), де автором запропонований науково-методичний підхід до ідентифікації ризиків діяльності промислових підприємств при реалізації положень безпекоорієнтованого управління.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій з безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів.

Для досягнення обраної мети, визначено та вирішено такі *завдання*:

- обґрунтувати теоретичні засади безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами;
- запропонувати науковий підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення безпекоорієнтованого управління;
- розробити модель визначення оптимального стану системи безпекоорієнтованого управління на основі нейронної мережі;
- запропонувати методичний підхід щодо процесу реалізації безпекоорієнтованого управління на підприємстві;
- сформулювати механізм подолання опору змінам при впровадженні безпекоорієнтованого управління на підприємствах;
- обґрунтувати сукупність умов реалізації безпекоорієнтованого управління на підприємствах;
- сформулювати науково-методичний підхід щодо визначення впливу глобальних ризиків на діяльність промислових підприємств;
- запропонувати методичний підхід щодо визначення рівня культури безпеки підприємств.

Об'єкт дослідження – процес безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні основи безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами.

Методи дослідження. У методологічну основу дисертаційної роботи покладено системний підхід, у межах якого знайшли застосування такі методи: *логічного аналізу і синтезу* – для систематизації наукових поглядів на систему економічної безпеки та її місце у реалізації положень безпекоорієнтованого управління (*підрозділ 1.1*); *індукції та дедукції, порівняння і систематизації* – у контексті сутнісних характеристик та еволюцій основних понять дисертаційної роботи (*підрозділ 1.1*); *абстрактно-логічного аналізу і синтезу* – для виокремлення умов реалізації безпекоорієнтованого управління з урахуванням існуючих загроз (*підрозділ 1.2*); *економіко-статистичного й порівняльного аналізу* – для дослідження середовища функціонування будівельної галузі України в умовах глобалізаційних викликів (*підрозділи 2.1, 2.2*); *анкетування та експертного аналізу* – під час визначення рівня культури безпеки підприємства (*підрозділ 2.3*); *системного аналізу та парних порівнянь* – під час визначення впливу глобальних ризиків на діяльність промислових підприємств (*підрозділ 2.2*); *моделювання* – при розробці оптимізаційної моделі на основі формування ймовірнісної нейронної мережі (*підрозділ 3.2*); *морфологічного аналізу* – під час дослідження та уточнення понятійно-категоріального апарату (*підрозділ 1.3*); *графічний* – для наочного і всебічного відображення результатів проведеного дослідження (*розділи 2, 3*); *абстрактно-логічний* – під час проведення теоретичних узагальнень і формування висновків дослідження (висновки до розділів).

Інформаційною базою дослідження є правові та нормативні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, провідна вітчизняна та зарубіжна наукова література, офіційні статистичні дані, фінансова звітність і первинна документація підприємств, результати опитування фахівців, матеріали, що розміщені у мережі Інтернет, матеріали особистих досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні основних положень та науково-методичних і прикладних рекомендацій з безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами. Основні наукові положення, які отримані особисто автором і визначають їх наукову новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

– науково-методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення безпекоорієнтованого управління, який, на відміну від існуючих підходів, передбачає формування регламентів дій на основі розробленої системи прийняття управлінських рішень у сфері безпекоорієнтованого управління, та дозволяє використовувати уніфіковані регламенти для безпечного функціонування промислового підприємства;

– науково-методичний підхід щодо реалізації безпекоорієнтованого управління, який, на відміну від існуючих підходів, передбачає розробку оптимізаційної моделі на основі формування ймовірнісної нейронної мережі, яка враховує актуальні умови функціонування підприємств і генерує відповідь у формі оптимального стану системи безпекоорієнтованого управління за визначених умов, та дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо досягнення такого стану;

– категоріально-понятійний апарат управління економічною безпекою підприємства, а саме: визначення поняття «безпекоорієнтоване управління підприємством», під яким, на відміну від існуючих, слід розуміти процес спрямований на досягнення бажаного стану безпеки та ефективної (прибуткової) діяльності підприємства за наявності негативного впливу зовнішнього і внутрішнього середовищ, що забезпечується прийняттям управлінських рішень суб'єктами управління різних рівнів.

набуло подальшого розвитку:

– організаційно-економічне обґрунтування процесів формування механізму подолання опору змінам при впровадженні безпекоорієнтованого управління на підприємствах, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає ідентифікацію «точок спротиву» змінам у розрізі складових системи економічної безпеки підприємства та дозволяє реалізовувати положення безпекоорієнтованого управління з мінімальним спротивом;

– обґрунтування сукупності умов реалізації безпекоорієнтованого управління, що, на відміну від існуючих, передбачає виділення таких умов, які залежать від дій та рішень керівництва підприємства і потребують управлінської реакції, та умов, на які безпосереднього впливу на рівні підприємства не існує, що обумовлює застосування адаптаційних заходів;

– науково-методичний підхід щодо процесу реалізації безпекоорієнтованого управління на підприємстві, відмінністю якого є виділення чотирьох основних етапів (встановлення нормативів, стандартів, планових завдань щодо рівня допустимого ризику та прибутковості діяльності підприємства; порівняння реальних показників функціонування з заданими нормативами та визначення ступеня допустимих відхилень; прийняття обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням прийнятних ризиків і загроз та прибутковості діяльності підприємства; вимірювання результатів, оцінювання діяльності структурних підрозділів, окремих співробітників та підприємства в цілому), що дозволяє організувати імплементацію безпекоорієнтованого управління в загальну систему менеджменту підприємства;

– науково-методичний підхід щодо визначення рівня культури безпеки підприємства, що, на відміну від існуючих, передбачає проведення аналізу структурних елементів культури безпеки у межах п'яти складових: робота в команді, організаційна складова, функціональна складова, ідентифікація вузьких місць, мінімізація ризиків. Це дозволяє ідентифікувати «вузькі місця» у системі економічної безпеки та загальній системі управління підприємством;

– науково-методичний підхід щодо визначення впливу глобальних ризиків (економічних, екологічних, геополітичних, соціальних, технологічних) на діяльність промислових підприємств, що дозволяє обґрунтовано здійснювати вибір управлінських інструментів мінімізації їх негативних наслідків.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні результатів дослідження у вигляді методичних розробок і практичних рекомендацій під час реалізації положень безпекоорієнтованого управління на промислових підприємствах. Сформовані теоретичні висновки, науково-

практичні рекомендації та інші прикладні результати наукових досліджень, які викладені в дисертаційній роботі, використовуються у практичній діяльності: ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (довідка про впровадження № 4/448 від 17.05.2019 р.), ТДВ «Хмельницький завод будівельних матеріалів» (довідка про впровадження № 244 від 20.02.2020 р.), ТОВ «Гама-техніка ЛТД» (довідка про впровадження № 52 від 21.10.2020 р.). Також результати дослідження були використані у практичній діяльності Агенції регіонального розвитку Хмельницької області (довідка про впровадження № 3/147 від 6.10.2020 р.).

Теоретичні узагальнення, наукові розробки та методичні рекомендації автора використовуються в освітньому процесі Хмельницького національного університету під час викладання дисциплін: «Інвестиційний менеджмент», «Державне та регіональне управління» (довідка про впровадження № 215/1 від 21.10.2020 р.).

Особистий внесок здобувача полягає у розробці й обґрунтуванні наукових положень, висновків і рекомендацій щодо безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів. Дисертаційна робота, результати якої виносяться на захист, є самостійною науковою роботою.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на: XV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми та перспективи розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства», (м. Хмельницький – м. Сатанів, 19–20 квітня 2019 р.); III Науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі» (м. Ірпінь – м. Хмельницький, 17–24 травня 2019 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України» (м. Кропивницький, 14 квітня 2020 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи» (м. Харків, 21 жовтня 2020 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, серед яких 1 монографія у співавторстві, 6 статей – у наукових фахових виданнях, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні, що входить до наукометричних баз даних SCOPUS та Web of Science, 4 тези доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,18 др. арк., з яких особисто здобувачеві належить 4,83 др. арк.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Гавловська Н. І., Притис В. І. Теоретичний базис безпекоорієнтованого управління підприємством. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство* : монографія : в 3 томах / за заг. ред. В.О. Онищенко та Г.В. Козаченко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. Т. 3. С. 271-288 (0,73 друк. арк.) (особистий внесок здобувача: *визначено теоретичні основи формування безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами*(0,63 др. арк.)).

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

2. Притис В. І., Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М. Інституціональне середовище формування системи безпекоорієнтованого управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних змін. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 6, Т. 1. С. 230-232 (0,35 друк. арк.) (особистий внесок здобувача: *визначено особливості впливу зовнішнього середовища на діяльність промислових підприємств та їх економічну безпеку*(0,25 др. арк.)).

3. Притис В.І., Гавловська Н.І., Рудніченко Є. М. Дослідження базових категорій безпекоорієнтованого підходу в управлінні підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. №2. С. 23-30 (1,11 друк. арк.). (особистий внесок здобувача: *досліджено основні підходи до визначення категорій у сфері економічної безпеки* (0,92 др. арк.)).

4. Притис В. І. Формування ймовірнісної нейронної мережі для діагностування станів системи безпекоорієнтованого управління. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. №6, Т. 2. С. 97-100 (0,5 друк. арк.).

5. Притис В. І. Методичне та організаційне забезпечення безпекоорієнтованого управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. №1. С. 94-99 (0,65 друк. арк.).

6. Притис В. І. Умови реалізації безпекоорієнтованого управління підприємствами з урахуванням існуючих загроз. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 453-459 (0,64 друк. арк.).

7. Притис В. І., Кримчак Л. А., Гавловська Н. І. Витік інформації як ключова проблема інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації економіки. *Бізнес Інформ*. 2020. №10. С. 240–247 (0,54 друк. арк.). (особистий внесок здобувача: *визначено особливості інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки промислових підприємств*(0,28 др. арк.))

8. Havlovska N., Illiashenko O., Konoplina O., Shevchuk I., Hlynska A., Prytys V. Strategic Adaptation as a Way of Managing Organizational Changes in the Context of Implementing a Safety Oriented Enterprise Management Approach. *TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics*. 2020. Vol. 9. No. 3. P. 1053-1061 (0,92 друк. арк.) (особистий внесок здобувача: *досліджено особливості організаційних змін при реалізації положень безпекоорієнтованого управління*(0,22 др. арк.))

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Притис В. І. Обґрунтування доцільності використання безпекоорієнтованого підходу в управлінні підприємствами. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конференції*. Хмельницький–Сатанів, 19-20 квітня 2019 р. Хмельницький : ХНУ, 2019. С. 177-181 (0,26 друк. арк.).

10. Притис В.І. Застосування методології гнучкого управління в умовах глобалізаційних викликів і загроз. *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі* : збірник тез III науково-практичної інтернет-конференції. м. Ірпінь – м. Хмельницький, 17–24 травня 2019 року. Хмельницький: Науково-дослідний центр митної справи, 2019. С. 32-35 (0,18 друк. арк.).

11. Притис В.І. Управлінські рішення в системі безпекоорієнтованого управління підприємствами. *Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. м. Кропивницький, 14 квіт. 2020 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2020. С. 257-258 (0,15 друк. арк.).

12. Притис В.І. Моделювання станів системи безпекоорієнтованого управління підприємством. *Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. м. Харків, 31 жовтня 2020 р. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна 2020. С. 476-478 (0,15 друк. арк.).

Відповідність дисертації вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація відповідає вимогам пп. 9-12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Притиса Вадима Ігоровича** на тему: «Безпекоорієнтоване управління промисловими підприємствами в умовах глобалізаційних викликів» відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом

Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та пп. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Результати дисертаційної роботи Притиса В.І. обговорено та схвалено (результати голосування: за – 19, проти – немає, утримались – немає) на розширеному засіданні фахового семінару кафедри менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи Хмельницького національного університету

Голова фахового семінару:

Завідувач кафедри менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи Хмельницького національного університету, доктор економічних наук, професор

Підпис дійсний
Засвідчую
Навчальний відділ каден
І.С.Мартинюк

Йохна М.А.

Рецензент:

Професор кафедри економіки, менеджменту та адміністрування

Хмельницького національного університету, доктор економічних наук, професор

Підпис дійсний
Засвідчую
Навчальний відділ каден
І.С.Мартинюк

Бабій І.В.

Рецензент:

Завідувач кафедри економічної теорії та економічної безпеки Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук, доцент

Підпис дійсний
Засвідчую
Навчальний відділ каден
І.С.Мартинюк

Любохинець Л.С.